

PREDTRŠKA BRV (FUXOVA BRV)

V »Radovljiškem zborniki 1995« avtor Marijan Masterl v članku »Fuxova brv čez Savo pod Radovljico« opiše bližnjico, ki so jo Kamnogoričani uporabljali pri svojih poteh v Radovljico. Vse do sredine 18. stoletja so Kamnogoričani svoje pokojne pokopavali na radovljiškem pokopališču. Tu moramo napisati, da je bilo radovljiško pokopališče v tem času na pomolu, tik ob cerkvi sv. Petra. Do prenosa pokopališča »na Gradišče« je prišlo v letih 1780-1790.

Leta 1779 je povodenj verjetno odnesla brv čez Savo. Prenos pokopališča »na Gradišče« bi pomenil za Kamnogoričane skrajšanje poti na pokopališče. Ker o tem ni zapisov, sklepamo, da so že imeli svoje pokopališče. Brv so zagotovo še vedno uporabljali kot bližnjico v Radovljico, saj Masterl v nadaljevanju navaja smrt kroparskega kovača (padec z brvi) v letu 1865.

Napisal: Goran Lavrenčak - DAR

Brv čez Savo pred letom 1900

Bližnjica pred 1752. Že od nekdaj so ljudje iskali najustreznejše poti do sosednjih pomembnih krajev. Izbirali so najkrajše, lahko prehodne in hitro dosegljive smeri. Tako pot je nekdaj poiskala Kamna Gorica v Radovljico. Oba kraja sta bila tesno povezana. Do leta 1752 je spadala Kamna Gorica cerkveno pod radovljiško faro. Tako so Kamnogoričani svoje rajne pokopavali na oddaljenem radovljiškem pokopališču. Tej pogrebni poti so rekli »Pot na Marijo«. Začela se je v Kamni Gorici pri znamenju v Polju in vodila rahlo navkreber do krleža breziške matere Marije na prevalu po »Milim pogledom«. Od tu se je pot spustila skozi bukovje in po košeninah mimo naselja Mošnja k brvi čez Savo. Na levi strani brvi se je pot nadaljevala nad osamljeno domačijo pri Brvaču (Zidanku) v savskem koritu skozi skozi predtrško gmajno, mimo radovljiškega pokopališča do železniške postaje v Radovljici. Vsa pot je bila dolga okoli 4 km in je trajala 50 do 60 minut.

Kamnogoričani so svoje umrle nosili po desni strani opisane poti do brvi. Od tu se je pogrebna pot usmerila vzhodno ob Savi do Pižovega mostu in od tod na radovljiško pokopališče.

Vir: Bližnjica Kamna Gorica - Fuxova brv - Radovljica (avtor Marijan Masterl; Fuxova brv čez Savo pod Radovljico / Radovljiški zbornik 1995)

Povodenje leta 1779. Lenart Pettermann (1778-1796), bivši katehet na normalnih šolah v Ljubljani. V reverzu dne 15. julija 1778 pravi, da bode vestno spolnoval vse dolžnosti, kakor se spodobi značajnemu duhovniku, zvestemu državljanu in katoliškemu kristijanu (wie es einem Ehrlichen Seelsorger, Getreuen Vasallen und Katholischen Christen gebührt). Vredno jo brati Petormanov natančni zapisnik o cerkvenih reformah cesarja Jožefa II. Sploh je ta župnik rad vse zabilježil, kar se je zgodilo važnega na pr., da je l. 1782 potoval sv. Oče Pij VI. skozi Ljubljano na Dunaj itd. Omenja tudi veliko povodenj, ki je bila pred božičem l. 1779. na Globokem, v Otočah in Podnartom je odnesla Sava mostove, v Kamni Gorici je bilo zasutih nekaj hiš in kovačnic. Njegov kapelan Luka Wirtitsch je šel pred svetim dnevom čez Radoliški most na Dobravo, kjer je ostal deset dni, da so hodili ljudje lam k službi

božji. - Peterman je umrl v Mošnjah vsled jetike 29. februarja 1796. Pokopal ga je Urban Criviz, dekan in župnik v Gorjah.

Vir: Župniki v Mošnjah - Lenart Pettermann 1778-1796 (avtor Lavtižar / Zvonovi v dekaniji Radolice, 1897)

Poplave leta 1851. 26. julija je nastal na severozahodni strani Jelovce, proti Radovljici, ob 2. uri popoldne grozen orkan, ki je šel čez Radovljico, Predtrg in okoliško polje, V spodnjem mestu v Radovljici je odkril tri hiše. Strešne deske je nesel čez hiše v mesto. Hudo je poškodoval tudi več streh iz opeke v mestu in slamnatih v Predtrgu. Na polju je podrl čez 100 kozolcev in tako pokončal veliko žita.

Po tridnevnem nenavadno deževnem vremenu je nastala 31. oktobra velika povodenj, ki se je 1. novembra le še povečala. Dne 1. novembra je priplaval proti radovljiškemu savskemu mostu les dveh podrtih mostov (selškega in ribniškega mostu), pozneje pa še lesovje velike shrambe za oglje na Savi, ki je plavalo v popolnoma črni vodi, za tem pa kolesje odplavljene delavnice. Toda vsemu temu je kljuboval šele l. 1850. zgrajeni radovljiški most, dokler ni prišlo okrog poldne še masivno lesovje bleškega mostu. Ta napad je pa odtrgal že prej zelo omajani radovljiški most v dolgosti 5 johov. Ta povodenj je odnesla tudi most v Globokem in Podnartu, kakor tudi veliki kranjski savski most v dolžini 6 johov. Ker je bil tudi čirčiški kokriški most nezanesljiv, so morali uporabljati potno zvezo z Ljubljano čez Mengeš.

Vir: Dom in svet, 1912 (št. 11)

Smrt kovača iz Kroke. Da je brv tod obstajala že leta 1865, dokazuje vest o nesreči, ki se je tega leta zgodila na brvi. Z nje je padel v reko Savo Peter Magušar (1830-1865), kovač iz Kroke.

Vir: Bližnjica Kamna Gorica - Fuxova brv - Radovljica (avtor Marijan Masterl / Radovljiški zbornik 1995)

Gradnja Predtrške brvi

Brv čez Savo. Občini Kamna gorica in Kropa na eni ter občine Radovljica, Predtrg in Mošnje na drugi strani Save nimajo udobnejše medsebojne zveze nego po lancovškem, oziroma globoškem mostu. Vmes pa, kjer bi bila zveza najkrajša in najnaravnejša ter bi se vsaj pešcem pot za skoraj pol ure okrajšala, ni prehoda nikjer. Kdor pozna kraj, izprevidi takoj tudi korist take zveze za dotične občine v gospodarskem oziru, kajti nova naša pot bi privabila v te kraje gotovo prav mnogo izletnikov, ker bi vodila po hladu in mimo mnogih, deloma jako slikovitih prizorov in razgledov. Zato je sklenil odbor Radovljiške podružnice premostiti Savo na najugodnejšem mestu. V ta namen je naročil odborovemu članu, g. županu Jakopu Žumru iz Gorij, stavitelju znamenitih galerij v Vintgarju, da izdela po ogledu na licu mesta primeren načrt. Po lepem in natančno izdelanem načrtu znašajo vsi

proračunjeni stroški okroglo 1800 kron. Ako bi darila in podpore interesentov ter zbirke in dohodki veselice v to svrhu te vsote ne dosegli, bi se stavila brv nekoliko niže, kjer je struga ožja. To bi bilo nekoliko, čeprav ne mnogo, na kvar naravnostni črti. Opozarjamo torej prav prijazno vse domačine ter prijatelje domače turisticke, da podkrepijo prizadevanje Radovljiške podružnice in dotičnih občin kar najbolje, da pridejo čim preje in najbolje do zaželjenega cilja.

Vir: Planinski vestnik 1900 (št. 5)

Vabilo.

Veselica v Kropl, katere čisti dobiček je namenjen zgradbi brvi čez Savo pod Kamno gorico, bode binkoštni ponedeljek na vrtu J. Jalenove gostilnice s sledečim vzporedom:

1. B. Smetana: „Prodana navesta“, koračnica. — 2. Iv. Zupan: „Vrli Slovenci“, moški zbor. — 3. Handeck: „Pozdrav pomladi“, valček. — 4. J. Aljaž: „Oj Triglav, moj dom“, moški zbor. — 5. A. Foerster: „Planinska“. — 6. Iv. Zupan: „Ptičja svatovščina“, pesem. — 7. Kocijančič: „Popotna“, mazurka. — 8. * * *: „Domačinke“, moški zbor. — 9. Teodor: „Šumi Marica“, koračnica.

Pel bode kropenski moški zbor, svirala pa radovljiška godba.

Začetek ob 1/2 5. uri popoldne. — Vstopnina 50 vinarjev.

K obilni udeležbi vljudno vabi

podružnica „Slov. plan. društva“ za radovljiški okraj.

Vir: Planinski vestnik 1900 (št. 5)

Veselica Radovljiške podružnice v Kropl. Uspeh prve letošnje priredbe je bil z ozirom na skrajno slabo vreme in pa na politični shod ob istem času v Lescah povoljen. Prišlo je največ udeležencev iz Radovljice, prihiteli so pa tudi iz Begunj, Bleda in celo iz Jesenic in Rateč. Domačini iz Kroke in Kamne gorice pa so bili navzočni skoraj vsi, tako da bi bil imel gostilničar ob lepem vremenu zadrego. Dež je odnehal ravno toliko, da se je izvršil program na prostem, malo potem pa je iskal vsak zavetja pod različnimi strehami. Ker na razhod vsled neprestanega naliva ni bilo misliti, je zaigrala radovljiška godba v hiši gosp. Jalena še več okroglih. Vseh dohodkov je bilo nad 120 kron, čistega je ostalo 90 kron 10 vinarjev.

Vir: Planinski vestnik 1900 (št. 7)

Otvoritev nove poti in mostu Radovljiške podružnice našega društva bo v nedeljo dne 1. junija. Ob neugodnem vremenu se preloži na prihodnji mesec. Spored: Odhod z mestnega trga v Radovljici ob pol treh popoldne k mostu. Ob treh. otvoritev. Po otvoritvi koncert na vrtu restavracije g. I. pl. Kappusa v Kamni gorici. Ob 7. odhod k vlakom. - Opozarjamo č. naše ljubljanske in kranjske člane na jako pripravi izlet, želeč, da bi se v obilem številu sešli v prijazni Kamni gorici. Lepota tega izleta je popisana v prvem današnjem članku.

Vir: Planinski vestnik, 1902 (Št. 5).

Nov izlet na Gorenjsko. ... Ob porobju dalje nas vodi nova pot nad divje razritimi pečinami, ki so deloma že premoščene z galerijami. Dospemo na najlepše mesto, na »Mili pogled« - tako ga ljudstvo imenuje. Razgled se ti razprostre še bolj proti vzhodu, a pod teboj je divje. Tu se spustiš lahko tudi skozi Škrbinje pod skale in dalje v dolino. Ves čas hodimo po hladni bukovi senci. Iz nje stopamo le k razgledom. Zadnjikrat izstopimo, ko se nam odpre nova krasna slika: v ospredju razvalina Pusti grad (Wallenburg), nekdanje sodišče radovljiško - za časa Valvasorja že razrušen -, v ozadju, ravno za njim, pa Triglav. Tu so jako umestno nameščene - za naše kraje novost - deske z obris in imeni gorā in krajev, ki jih vidiš naokrog.

Navzdol do Save dospemo v desetih minutah ob klopicah našega društva, nameščenih na zanimivih ali prijaznih mestih, mimo manjših razgledov skozi majhno vasico Mošnjo na novi, od našega društva zgrajeni mostič čez Savo.

Precej na prvi pogled se ti prikupi ljubki, a solidno iz hrastov in macesnov izdelani prehod. Izdelal ga je v tej stroki izvežbani stavitelj, tesarski mojster DERNIČ, po načrtih Žumrovih mostičev v Vintgarju. Most nosijo deloma hrastove in kostanjeve koze, deloma utrjene skale. Z mostiča vidiš navzgor po strugi razvalino in Rjavino, navzdol pa železnico, ko prihaja iz tunela, s Storžičem v ozadju. Na drugi strani te objame precej gosto smrečje, katerega hlad te spremlja do visokega rova pod železniško progo. Za njim zagledamo že naš cilj: starodavno mestece Radovljico.

Brez postankov ne potrebuješ za vso pot tri četrti ure.

Opisati Radovljico in njene mnogobrojne mične izlete ter Kamno gorico ž nje zanimivim žrebjarstvom, - čeprav bi to tudi gotovo marsikoga zanimalo - ne dopušča določeni obseg tega spisa. Veselilo pa bode marsikoga izletnika, če izve, da se lahko vselej nasladi v Kamni gorici ali v bližnji Kropi z izvrstnimi potočnimi postrvmi.

Temu kratkemu popisu naj dodamo še sledeče: Kdor domačinov je prišel doslej po novi poti v Kamno gorico, se je čudil, zakaj se je šele sedaj napravila, in to tembolj, ker je najnaravnejša neposredna zveza med kraji onkraj Save in Radovljico, ki je uradno središče v tem okraju.

Mnogi prorokujejo z ozirom na bližino železnice (postaji Otoče in Radovljica) izletom po novi poti veliko prihodnjost. Res napraviš lahko vsled ugodnih prometnih razmer ves izlet brez najmanjšega napora v enem popoldnevu ...

Vir: Planinski vestnik, 1902 (Št. 5).

Otvoritev novega mostiča čez Savo pod Kamno gorico, ki ga je zgradila vrla Radovljiška podružnica, se je vršila dne 1. t. m. ob krasnem vremenu. Zbralo se je nepričakovano veliko število izletnikov, zlasti iz Ljubljane in Kranja, iz Radovljice, Tržiča, Bleda, Begunj, Kranjske gore, Fužin in celo iz Koroške. Točno ob dveh popoldne so odkorakali izletniki z godbo na čelu k mostu, s katerim se začenja nova koristna, prijetna in zanimiva pot, ki smo jo opisali v zadnji številki našega lista. Mostič so „zašrangale“ zale gospodične. Izletniki so se ustavili pred njim in, ogledujoč ga, priznavali zares solidno in lično stavbo. Načelnik Radovljiške podružnice, g. Hugon Roblek, je pozdravil ob mostiču vse izletnike ter na kratko označil korist nove poti in navedel razloge, ki so napotili Slov. plan. društvo, da se je lotilo teh naprav. Naj omenimo iz odgovora še naslednje: Malokje na svetu je nakopičenih toliko naravnih zakladov in biserov kakor na Gorenjskem, zlasti v Radovljiškem okraju. Vendar se ta narodni kapital slabo izkorišča. Mnogo je izgubljenega s tem, da gospodarijo ž njim tujci, a koliko ga leži zanemarjenega, mrtvega povsod naokoli. Zatorej ima Slov. plan. društvo prevažno in prehvaležno polje, če ne skrbi samo za

šport, marveč tudi za narodnogospodarsko stran svojega delovanja. Važen uspeh pri našem delovanju v tem oziru je pač tok severnih naših bratov v naše kraje. Odkar je ustanovljena Češka podružnica našega društva, prihajajo zdržema in čimdalje v večjem številu ti dejanski gojitelji slovanske vzajemnosti k nam, da nam pomagajo v boju proti potujčevanju naših letovišč in goni. Zatorej srčno pozdravljeni bratje Čehi, zastopniki te struje! Drugi razglašeni kraji za letovičarje po alpskih deželah bi delali za mesta, kakor „Mili pogled“ ob novem potu, reklamo, ki bi živila celo nasebino restavraterjev. Naposled je zaklical govornik pozdrav krasni naši slovenski domovini. Strelci počijo, pevci zapoje „Lepa naša domovina“ in godba zasvira „Planinsko“. „Šranga“ pade in izletniki prekoračijo v nedogledni vrsti 60 metrov dolgi most. Potnikom so zelo ugajale nove društvene naprave od mostiča do Kamne gorice, zlasti izvirne in poučne krajepisne deske mladega nadarjenega slikarja in kiparja g. Pavlina, dalje klopi in galerije nad prepadi. V hladu restavratorskega vrta g. pl. Kappusa so se zbrali izletniki h kratkemu počitku. Tu sta izpregovorila v imenu osrednjega odbora našega društva g. podnačelnik dr. Tominšek, v imenu češke podružnice pa g. profesor Prusik. Zastopani pa sta bili tudi Kranjska podružnica z načelnikom g. Jankom Majdičem in Ziljska z g. tajnikom Knafelcem in s tremi člani. Izmed drugih gostov, ki so počastili izlet, so bili g. dr. Bleiweis pl. Trsteniški, g. ravnatelj Ivan Šubic in deželni poslanec g. Pirc.

Otvorili smo novo napravo s trojnimi željami: 1. da bi koristili domačinom v praktičnem in gmotnem oziru; 2. da ustvarimo domačim članom in prijateljem narave nov mičen in lep izlet na Gorenjsko, tujcem pa, ki se mude dalje časa v divni Gorenjski, prijetno izpremembo; 3. Da storimo kaj tudi za one člane in prijatelje, ki ne morejo v sinje višine.

Zahvala. Odbor Radovljiške podružnice zahvaljuje vse častite izletnike, ki so se v tako obilnem številu odzvali vabilu in prišli k otvoritvi novega mostica in pota. Posebej še zahvaljuje brdke gospodične „šrangarice“, na čelu jim gdč. Ano Božičevo, ki so ozaljšale most in nabrale 60 kron mostnine, slavno radovljiško godbo za brezplačno sodelovanje, slavno požarno brambo kamnogoriško ž njenim izurjenim pevskim zborom in potem vse, ki so na ta ali oni način pripomogli k uspehu. Posebna zahvala bodi g. stavbnemu podjetniku Ivanu Dorniču, ki je brezplačno izvršil 20 m več mostu, nego je bilo po načrtu pogojeno. Naposled si šteje odbor v dolžnost, da izreče prisrčno zahvalo vsem, ki so prispevali za mostič in naprave ob novem potu, zlasti pa g. ces. svetniku Ivanu Murniku in g. drž. in dež. poslancu Jos. Pogačniku, ki sta izposlovala najizdatnejšo podporo.

Nove razglednice. Izšle so v zalogi Radovljiške podružnice nove razglednice z mostičem pod Kamno gorico in s pogledom od radovljiškega pokopališča na Savsko dolino in Triglav.

Vir: Planinski vestnik, 1902 (št. 6)

Predtrška brv, ok. 1900.

Vir: Gorenjski muzej Kranj (razglednica, odposlana 1903)

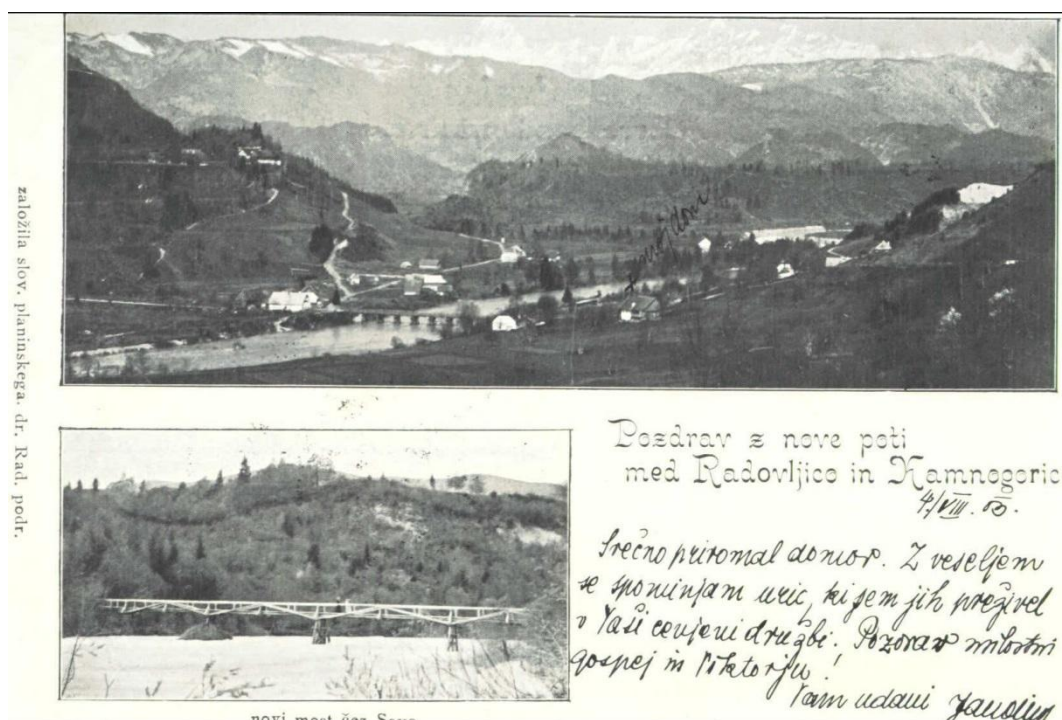
Iz Radovljice. Vrli hribolezec g. Hugon Roblek je dne 25. m. m. napravil pot iz Kamne gorice, opravljen s krpji, po 60 centimetrov visokem snegu, čez Polje, Police, Bohinjčeve peči, Bukovlje in Predtrško brv v dveh urah srečno v Radovljico.

Vir: Gorenjec, 01. 03. 1902

Hugon Roblek, ok. 1900

Vir: spletna stran KS Radovljica

Razglednica nove brvi, od. 1903

Vir: Gorenjski muzej Kranj

Porušeni mostovi in ceste. V Bohinjski dolini jo razdrta cesta, med Žago in Sotesko 20 m na daleč. Pri sv. Janezu je pri mostu načeta škarpa. Kokra jo med Jezerskim in Preddvorom odnesla 8 mostov. Sava je odnesla mostove na Javorniku, Jesenicah, v Radovljici in Podnartu. Radovna je odnesla deželni most in tri občinske mostove. - Most v Srednji vasi je ogrožen. V Jercki je voda razdrila deželno cesto 50 m na daleč.
Slovenec, 31. 10. 1926

Porušeni vsi mostovi. O uničevalnem delu Save na Gorenjskem smo že poročali. Pobrala, deloma pa hudo poškodovala je vse mostove razen otoškega. Pri Podnartu je poplavila voda tudi železniško progo. Na vsem potu ie odnašala ogromne množine lesa. pa tudi poljskih pridelkov, zlasti krme, ki so jo imeli prebivalci shranjeno v kozolcu.

Slovenski narod, 03. 11. 1926

Novo povodnji v Sloveniji. Letošnje leto zadevajo Slovenijo udarci drug za drugim.

Komaj smo se nekoliko oddahnili od strahot septembrskih povodnji, že smo doživeli v noči od 29. na 30. okt. nove vodne katastrofe, ki so prizadele zlasti vso Gorenjsko in nekatere dele Štajerske. Naša leva slika nam kaže raztrgan »Pižov most« čez Savo pri Radovljici, desna slika pa poplavljen tovarno g. I. Dernača na Lancovem pri Radovljici. (Obe sliki je posnel g. Vengar v Radovljici.)

Ilustrirani Slovenec, 14. 11. 1926

Op. (napis pod sliko): Komaj smo se nekoliko oddahnili od strahot septembrskih povodnji, že smo doživeli v noči od 29. na 30. oktober nove vodne katastrofe, ki so prizadele zlasti vso Gorenjsko in nekatere dele Štajerske. Naša leva slika nam kaže raztrgan »Pižov most« čez Savo pri Radovljici, desna slika pa poplavljen tovarno g. Ivana Dernača na Lancovem pri Radovljici (obe sliki je posnel g. Vengar v Radovljici)

.....

NADALJEVANJE ZGODBE O BRVI ČEZ SAVO (FUXOVI BRVI) SLEDI V ČLANKU
»PENZION JELOVICA V KAMNI GORICI«.

Prvič objavljeno 10. 12. 2014